

דעת
אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

לוח מגמ"ח ונתן צ'ק לגביה
והגמ"ח הודה שנפרע, והלוח הודה שהצ'ק לא נפרע

תיק ממונות מס' B825-10

(מהד' יג טבת)

צד א': גמ"ח א'
צד ב': הרב ב', ע"י ב"כ הרב נחום ברגר

נושא הדין

א' לוח מגמ"ח \$10.000 ונתן צ'ק על אותו סכום שיגבו ממנו בבוא עת הפרעון, ומזכירת הגמ"ח הודיעה לו לאחר מועד הפרעון שהצ'ק הופקד והחוב נפרע, והלוח אמר שהצ'ק לא נמשך מחשבוננו. כעת חוזר הגמ"ח וטוען שכנראה היתה טעות באותה אמירה של אותה מזכירה, משום שלפי דפי הבנק לא הופקד צ'ק בסכום כזה, וממילא החוב לא נפרע. הלוח טוען שכיון שנאמר לו שהחוב נפרע יתכן שנפרע בדרך אחרת, או ע"י מישהו אחר שפרע את חובו של הלוח, או שהצ'ק של הלוח נמסר ללוח אחר והוא פרע את חובו תמורת הלואת הצ'ק של א', וע"כ א' אינו חייב לפרוע פעם נוספת לגמ"ח, מה גם שלפי דעת מרן הגר"י"ש אלישיב שליט"א הפרוע בצ'ק נפטר מחובו כאילו פרע בכסף מזומן, ואפילו נאבד או נשרף אצל המקבל אין הנותן חייב לשלם שוב.

פסק דין

- א. למרות הודאתה של מזכירת הגמ"ח, שאמרה בשעתו לנתבע - בינו לבין עצמו, וללא עדים - שהצ'ק נפרע, נאמן בעל הגמ"ח לחזור בו ולומר שבדק ומצא שטעות היתה למזכירה כשהודתה על פרעון הצ'ק, במינו שהיה מכחיש את ההודאה הראשונה.
- ב. כיון שהצ'ק שניתן ע"י הלוח בזמן ההלואה היה על זמן מאוחר לכשיגיע מועד הפרעון, לדברי הכל לא היה אז הצ'ק כפרעון בכסף מזומן. וכיון שהלוח מודה שהצ'ק שנתן לא נמשך מחשבוננו, חייב לפרוע את חובו למלוח.
- ג. לצורך בטחון הלוח למקרה שמישהו ימצא את הצ'ק ויגיש אותו לפרעון בעתיד, יפקיד הגמ"ח

בקופת ביה"ד צ'ק נגדי על כל הסכום, שימסר ללוה לפרעון.

(-) מרדכי אהרן הייזלר

(-) יהושע ווייס

(-) אברהם דוב לוין, אב"ד

השאלות לדין

- א. הודה התובע שהנתבע כבר פרע לו, אם הודה ללא עדים, האם יכול לחזור בו ולומר טעיתי.
- ב. הודאות סותרות מצד בעלי הדין, דינן.
- ג. צ'ק מאוחר, דינו.

תשובה

- א. פסק צש"ע סי' פא סעי' א': אמר לחצירו מנה לי צידך א"ל צפני עדים הן, למחר א"ל תנהו לי והשיב משטה הייתי צך נאמן וכו'. וכתב הש"ך ס"ק א' נראה דה"ה דיכול לטעון טעיתי בהודאתי, וכן משמע מדברי הבעל התרומות שער מצ ח"ז סי' ז והטור והמחבר לקמן סעי' כח, וגם נראה דכ"ש הוא דטעיתי עדיף ממשטה, ואע"ג דלקמן סעי' כג ס"ק ס' כתבתי דאינו נאמן לומר טעיתי אלא צמיגו דפרעתי, היינו בהודה צאתם עדי צענין דגם משטה אינו יכול לטעון, משא"כ הכא דנאמן צמיגו דמשטה, ועוד דטענת טעיתי עדיף ממשטה. והוסיף בכתה"מ ס"ק א' דצמקוס דאינה הודאה גמורה שיכול לטעון משטה, לכך טענת לא דקדקתי צחצוני עדיף מטענת השטאה, אבל כשמודה בהודאה גמורה שאינו יכול לומר עליה משטה מדקדק צחצוני. ועיי' תומיס טעיתי היא טענה גרועה ואינו נאמן צה אלא צמיגו. ויפה טען צ"כ הלוח ואמר שכל זה כשהודה הנתבע, אבל כשהודה התובע הרי אינו יכול לומר משטה הייתי צך, וכמו שפסק צש"ע סי' פא סעי' כט: המודה לחצירו "פני עדים" קצלתי ממך כך וכך מהחוצ שיש לי עליך אין לריך לומר אתם עדי וכו'. אמנם כל זה נכון אם היה מודה צפני עדים, אבל כשהודה צינו לצין עלמו, יכול לחזור ולומר טעיתי צמיגו דלהד"ס.
- ב. גמי ערוכה היא צצ"ק לה צ טענו חטים והודה לו צשעורים פטור, וכתב הרמב"ם טו"כ פ"ג ה"י דנמלא דומה למי שאמר לחצירו צצ"ד מנה לך צידי, ואומר לו האחר אין לי צידך, שאין צי"ד מחייבים אותו ליתן לו כלום. ופסק השו"ע סי' פח סעי' יב דאפילו יש עדים על השעורים פטור דהודאת צע"ד כמאה עדים דמי. וכן פסק השו"ע סי' עה סעי' יא עפ"י שו"ת מהר"ם סי' קלה שאם א"ל חייב אני לך מנה והלה אומר ודאי לי שאינך חייב כלום פטור אע"פ שידוע צודאי שהוא חייב דה"ל כאילו מחל לו. ועיי' פס"ד ירושלים כרך ט עמ' לו.

ג. עיי' "הל'ק בהלכה" בסוף הספר "באר משפט" עמ' קא בשם מרן הגר"ש אלישיב שליט"א דדינו של ל'ק מאוחר כשט"ח גרידא, כיון שאינו יכול לגבות הכסף לפני הזמן.
נמלא שאף לדעת מרן של'ק דינו ככסף מזומן ואף אם נאבד או נשרף בידי המקבל אין המשלם לריך לחזור ולשלם, עיי' פס"ד ירושלים כרך י עמ' לא, מ"מ בל'ק מאוחר דינו כשט"ח גרידא. לפי"ז צנידון דידן שהלואה הפקיד בידי הגמ"ח בשעת ההלואה ל'ק מאוחר על זמן הפרעון, אם אבד הל'ק לפני הזמן ולא נמסר לגביה, נמלא שהלואה לא פרע את חובו לגמ"ח ולריך לחזור ולשלם.

דעת

אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il